

Бондаренко В. В. *Форми музейної комунікації у Педагогічному музеї України // Музей як візуальний текст культури. Матеріали V Всеукраїнської наук.-практ. конф. (5-6 вересня 2017 року). – Черкаси: [видавець Чабаненко Ю.А.], 2017. - С. 64-67.*

Бондаренко В. В.

Форми музейної комунікації у Педагогічному музеї України

Педагогічний музей України є галузевим музеєм, що презентує історію та сучасний стан вітчизняної освіти і педагогічної науки. Музей унікальний у своєму роді, адже подібних експозицій у світі існує небагато. У музейній збірці представлені унікальні пам'ятки з історії освіти та культури, серед яких «Колекція стародруків Педагогічного музею України» (рукописи, стародруки та рідкісні видання 1477-1923 рр.), що становить національне надбання. Експозиція Педагогічного музею охоплює період з найдавніших часів до 1945 року і розповідає музейними засобами про розвиток педагогічної науки і практики України в зазначений період. Педагогічний музей України – установа з цінними традиціями (заснований 1901 року) покликана зберігати і популяризувати надбання педагогічної спадщини і, водночас, культурно-освітня інституція нової формації. У своїй роботі музейні працівники намагаються продуктивно поєднувати традиції вітчизняного музейництва і сучасні світові музейні тенденції, застосовують новітні технології у виставковій та культурно-освітній діяльності, знаходять нові форми спілкування відвідувача з музеєм та нетрадиційні методи залучення нової аудиторії [3, с.1].

Провідними формами музейної комунікації у Педагогічному музеї України є оглядові та тематичні екскурсії по експозиції та тимчасових виставках, інноваційні навчальні проекти, новаторські програми для дітей, музейні заняття, лекції, круглі столи, тематичні зустрічі, акції тощо.

Попри свою вузькогалузеву спеціалізацію Педагогічний музей України відкритий для найширшої аудиторії відвідувачів. На сьогодні нашими постійними відвідувачами, окрім навчально-освітньої аудиторії (студентів школярів, вихователів дитячих садків, вчителів, викладачів), є також

науковці, дослідники, люди для яких музей є формою відпочинку – кияни, гості міста, іноземні туристи. Для кожної категорії та вікової групи у музеї передбачено окремі форми співпраці з музейною аудиторією. Так, наприклад, зі студентами педагогічних вишів у *стінах музею* проводяться музейні заняття, на яких студенти наочно закріплюють курс з історії педагогіки. Вже два роки поспіль Педагогічний музей України спільно з Кафедрою педагогіки та психології Київського Університету імені Бориса Грінченка проводить історико-педагогічні студії, активну участь в яких беруть як науковці музею, викладачі університету, так і студенти. Засідання сесії проводиться в експозиційній залі музею, що сприяє безпосередній музейній комунікації. Інтелектуальне сприйняття *учасниками студії* тієї чи іншої теми та емоційний вплив від прослуханих доповідей підсилюють музейні пам'ятки, які знаходяться поруч у залі й часто є предметом обговорення.

Для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів України на базі Педагогічного музею діє проєкту «Інститут у музеї» (з жовтня 2014 р.), що реалізується спільно з Інститутом післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка. У межах проєкту для слухачів курсів підвищення кваліфікації читається лекція на тему: «Методи, форми та засоби виховання», а в другій частині заняття проводиться екскурсія музеєм. Екскурсія має інтерактивний характер: слухачі беруть у ній активну участь, відповідаючи на запитання та виконуючи низку завдань. Для кожної групи вчителів, відповідно до їхньої спеціалізації, науковці музею готують вибірку підручників, навчальних посібників, періодичних видань, методичних праць з музейної збірки. Вчителі з великою цікавістю знайомляться з працями класиків української педагогіки, прижиттєвими виданнями, матеріалами з персональних комплексів педагогів. А можливість потримати в руках і погортати сторінки окремих (часто рідкісних) видань значно підсилює емоційне сприйняття пам'яток історії освіти.

Перспективним напрямом розвитку музейної комунікації в Педагогічному музеї України є створення культурно-освітніх проєктів для

дітей та юнацтва. Співробітники музею приділяють велику увагу пошуку нових форм і методів роботи з дитячою аудиторією. У музеї діє низка новаторських проектів для різних вікових дитячих груп - «Школа юного екскурсовода» (учні 5-11 класів), «Чарівне місто» (дошкільники, учні 1-4 класів), «Школа музейної магії» (учні 1-4, 5-6 класів). Учасники «Школи юного екскурсовода» опановують професію екскурсовода, знайомляться з «внутрішньою кухнею» музею, працюють над технікою мови та сценічною майстерністю і, насамкінець, самостійно проводять екскурсію музеєм. У «Школі музейної магії» діти, за участю костюмованих екскурсоводів, пізнають різні цікавинки і таємниці з минулого, вчать виговляти вощені дощечки (цери), пишуть перами тощо. Молодші школярі, що відвідують проект «Чарівне місто», опановують мистецтво паперопластики, тим самим розвивають творчу уяву, знімають психічну напругу, вчать командної роботи. Вже традиційними у Педагогічному музеї України стали виставки-конкурси творчих робіт вихованців Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва та участь юних майстрів у тематичних виставках музею. Участь дітей у таких проектах сприяє не лише їхньому пізнавальному, естетичному, освітньо-виховному розвитку, а й налагоджує діалог з музеєм, формує у дітей культуру відвідування музейних закладів і, що не менш важливо, музей стає для дітей цікавим місцем відпочинку і спілкування з однолітками. Варто зазначити, що організація подібних культурно-освітніх проектів сприяє налагодженню партнерських зв'язків та творчої співпраці Педагогічного музею України з іншими музеями, науковими установами та громадськими організаціями. Так, проект «Школа юного екскурсовода» є спільним проектом з Державним музеєм іграшки, а в проекті «Школі музейної магії» беруть участь три музеї - Державний музей іграшки, Музей медицини та Педагогічний музей. «Чарівне місто» - спільний проект з Незалежною асоціацією психологів.

З січня 2017 року на базі Педагогічного музею України діє проект для музейних працівників - «Школа для музейників по роботі з особливими відвідувачами», яка реалізується в межах проекту «Океан доброти»,

організованого Незалежною асоціацією психологів і Ресурсним центром ментального здоров'я. У ході лекційних занять (24 години, лекцію читає фахівець з психології) музейники отримують базові знання про психіку, її складові, про можливі психічні порушення та їх прояви (порушення емоційно-вольової, інтелектуальної сфери тощо). На практичних заняттях (12 годин) учасники проекту вчаться розробляти екскурсії для груп відвідувачів з різними психічними порушеннями та відпрацьовують методику їх проведення.

Важливе значення в Педагогічному музеї України відводиться також заходам покликаним залучити до музею широку громадськість. Це тематичні виставки, що супроводжуються квестами, майстер-класами, музичними вечорами, акції, такі як: «Втеча до музею», «Сто порад від Василя Сухомлинського», репортажі про музейні заходи на радіо та телебаченні, публікації в періодиці та на Інтернет-порталі «Музейний простір України». Дієвим засобом комунікації з суспільством є також використання Інтернет-технологій. На сайті Педагогічного музею України діє проект «Електронний ресурс «Музейна педагогіка», де «вперше в Україні зібрано, систематизовано і розміщено в єдиному електронному ресурсі різні види наукових джерел з музейної педагогіки та матеріали практичної діяльності педагогів і музейників. Відвідувачі сайту мають змогу ознайомитись з провідними науковими, організаційно-методичними та змістовими лініями діяльності музеїв різних профілів та форм власності, надати свої матеріали з досвіду роботи. Проект «Електронний ресурс «Музейна педагогіка» було представлено і відзначено на IV Всеукраїнському музейному фестивалі у Дніпропетровську, у конкурсі «Впровадження дитячих музейних програм, акцій, заходів (промоушен)» [1]. Таким чином, сайт музею є платформою для комунікації науковців, педагогів, *музейників* та широкої громадськості.

Залучаючи сучасні форми комунікації та новітні технології в своїй діяльності, Педагогічний музей України активно розширює сферу впливу серед громадськості. Музейна педагогіка, новітні форми комунікацій

«підносять роль музею як соціальної інституції, визначають його особливе місце у соціокультурному просторі сучасного суспільства» [2, с. 84].

Література:

1. Електронний інформаційний ресурс «Музейна педагогіка» [Електронний ресурс] // Музейний простір: web-сайт. - Режим доступу: <http://prostir.museum.ua/post/36484>.
2. Маньковська Р. Сучасні музейні комунікації та перспективи їх розвитку // Кращезнавство. – 2013. - № 3. – С.75-84.
3. Педагогічний музей України. Річний звіт, 2015 / за ред. Олександра Міхна. – К.: ПМУ, 2015. – 28 с.
4. Школа для музейників по роботі з особливими відвідувачами стартувала у Педагогічному музеї [Електронний ресурс] // Музейний простір: web-сайт. - Режим доступу: <http://prostir.museum.ua/post/38728>.